

A.J. BETTS

Zac & Mia

Vertaald uit het Engels
door Aimee Warmerdam

Deel Een
Zac

1 ZAC

Hiernaast is een nieuwe gekomen. Vanaf deze kant van de muur hoor ik voeten schuifelen; iemand die niet weet waar hij moet gaan staan. Ik hoor Nina de instructies doornemen op de heldere toon van een stewardess, alsof deze 'vlucht' zonder problemen zal verlopen; geen enkele reden om aan de hendel van de nooduitgang te trekken. Leun maar achterover en laat je bedienen. Nina heeft zo'n stem die je vertrouwen geeft.

Ze zal zeggen: 'Dit apparaatje is voor je bed, zie je wel? Zo gaat-ie omhoog en met deze knop laat je hem weer zakken. Probeer maar.'

Tien maanden geleden vertelde Nina deze dingen aan mij. Het was een dinsdag. Ik werd uit de wiskundeles in het tweede uur geplukt en even later zat ik samen met mama en een weekendtas in de auto. Tijdens de vijf uur durende rit naar het noorden, naar Perth, gebruikte mama de woorden 'uit voorzorg' en 'standaardonderzoek'. Maar ik wist het meteen. Natuurlijk. Ik was al een eeuwigheid moe en ziek. Ik wist het.

Ik had mijn schoolkleden nog aan toen Nina me kamer 6 liet zien en me uitlegde hoe de afstandsbediening van het bed werkte, de afstandsbediening

van de televisie en de interne telefoon. Ze liet zien hoe ik de blauwe menukaart moest invullen voor het eten: ontbijt, tussendoortje, middageten, snack, avondeten. Ik was blij dat mama oplette, want het enige waar ik aan kon denken was mijn zware schooltas en het opstel voor Engels dat ik de volgende dag moest inleveren en waar ik al uitstel voor had gehad. Ik herinner me wel de haarspeld die Nina in had. Dat wel. Het was een lieveheersbeestje met zes zwarte stippen. Grappig hoe je geheugen dat doet. Je hele wereld staat op z'n kop en alles dreigt in te storten en het beste wat je kunt doen is je op iets kleins en onverwachts concentreren. Het lieveheersbeestje paste hier niet, maar het was iets om je aan vast te klampen, als een stuk rot-zooi in de oceaan.

Tegenwoordig ken ik het welkomstpraatje van de verpleging uit mijn hoofd. *Als je het koud krijgt, liggen hier extra dekens*, zal Nina zeggen. Ik vraag me af wat voor een haarspeld ze vandaag in heeft.

'Zo,' zegt mama, zo gewoon mogelijk. 'Een nieuwe.'

En ik weet dat ze het heerlijk en verschrikkelijk vindt. Heerlijk omdat er een nieuw iemand is die ze gedag kan gaan zeggen, verschrikkelijk omdat je het niemand gunt om hier te zijn.

'Wanneer is er voor het laatst een nieuwe gekomen?' Mama noemt de namen. 'Mario, prostaat.'

Sara, darm. Prav, blaas. Carl ook darm. Annabelle... wat had zij ook alweer?’

Het waren allemaal ouderen van boven de zestig. Allemaal ouwe knarren. Er viel niets nieuws of spannends met ze te beleven.

Een verpleegkundige schiet het raampje in mijn deur voorbij – Nina. Iets geels in haar haar. Het zou een kip kunnen zijn. Volgens mij moet ze in de winkel naar de kinderafdeling om ze te kopen. In de echte wereld zou het gek zijn als een 28-jarige vrouw plastic dierenpeldjes droeg, toch? Maar hierbinnen slaat het op de een of andere manier ergens op.

Mijn ronde beeld van de gang is weer normaal: een witte muur met twee derde van het bordje *Geachte bezoekers, hoest u of bent u verkouden, blijf dan weg.*

Mama zet met de afstandsbediening de televisie zachter en schuift heen en weer in haar stoel. In de hoop dat ze iets kan opvangen draait ze haar hoofd met haar goede oor naar de muur. Als ze haar haren achter haar oor schuift, zie ik dat ze grijzer is dan een tijdje geleden.

‘Mam...’

‘Ssst.’ Ze leunt dichterbij.

Vanaf dit moment is de normale gang van zaken als volgt: de duidelijke ‘ander’ die met de nieuwe patiënt is meegekomen, maakt opmerkingen over

het uitzicht, het bed en de afmetingen van de badkamer. De patiënt is het met de ander eens. Het licht flinkt terwijl men langs de zes televisiekanaalen zapt en dan wordt er op de uitknop gedrukt. Vaak wordt er een beetje zenuwachtig gelachen bij het zien van de stapel grijze luiers en de po, veroorzaakt door het naïeve idee dat de patiënt nooit zo zwak of wanhopig zal zijn dat hij die nodig heeft.

En dan is er die langgerekte stilte die hun blik volgt: van de ene witte muur – vol aansluitpunten en met de labelmaker geprinte labels en gaten waarvan ze zich nog niet eens kunnen voorstellen waarvoor ze bedoeld zijn – naar de andere. Ze gaan langs de muren, van noord naar zuid, van oost naar west, en dan laten ze zich op het bed of de stoel zakken en realiseren ze zich dat dit echt is, dat de behandeling de volgende dag begint en dat dat bed de komende dagen hun bed zal zijn en dat ze zullen gaan en zullen komen, gaan en komen, volgens een afgewogen schema voor de komende maanden of jaren of hoe lang het ook duurt om dit te overwinnen, en dat er geen nooduitgang bestaat. Dan zal de ander, die duidelijk de ander is, zeggen: ‘Oké, nou, het is hier best mooi. O, en kijk, je kan vanaf hier de stad zien!’

Een tijdje later, nadat de kleren zijn uitgepakt en ze voor het eerst de koffie uit de keuken hebben geprobeerd, zal de nieuweling uiteindelijk in bed

kruipen met twee tijdschriften en de wetenschap dat dit geen vliegreis is maar een cruise, en dat hun kamer een hut is die zich onder het wateroppervlak bevindt en dat de kust alleen iets is om over te dromen.

Maar degene die zich in kamer 2 bevindt, houdt zich niet aan de normale gang van zaken. Er klinkt een bonk van een tas die wordt neergegooid en dat is het. Er wordt geen rits opengedaan. Er klinkt geen getik van kleeerhangers tegen de achterwand van de kast, geen geratel van toiletpullen die in de bovenste la worden gelegd. Erger nog: er worden geen geruststellende zinnen uitgewisseld.

Mam draait zich naar mij. 'Ik moet maar even gedag gaan zeggen.'

'Alleen omdat je aan het verliezen bent,' zeg ik, omdat ik de nieuwe patiënt extra tijd gun. Mam staat maar vijf punten achter en ik geef toe dat we allebei een slecht spelletje spelen. Mijn beste woord tot nu toe was ASO, waarover we lang hebben gediscussieerd, en haar beste was SIP, wat behoorlijk treurig is.

Mam legt SOK neer en telt zes punten bij haar score op. 'Nina heeft helemaal niet gezegd dat er een nieuwe opname zou zijn.'

Ze zegt het zonder ironie, alsof men haar op de hoogte zou moeten houden van het komen en gaan van patiënten op afdeling 7G. Mam is hier al zo

lang dat ze is vergeten dat ze ergens anders thuis-
hoort.

‘Niet te snel.’

‘Alleen een kopje thee...’

Mijn moeder: het Onofficiële Welkomstcomité van de oncologieafdeling. De serveerster van kalmerende thee, de bringer van cupcakes met pruimenjam. Het zelfbenoemde klankbord voor familie van patiënten.

‘Maak het spelletje af,’ zeg ik tegen haar.

‘Maar misschien zijn ze alleen? Net als, hoe heette hij ook alweer?’

‘Misschien willen ze wel alleen zijn.’ Dat is toch niet zo raar? Dat je soms alleen wilt zijn?

‘Ssst!’

Dan hoor ik het ook. Eerst versta ik de woorden niet: er zit een gipswandje tussen van zo’n zes centimeter dik, schat ik – maar ik hoor een mengelmoes van klanken.

‘Twee vrouwen,’ zegt mama, en dan worden haar hazelnootkleurige ogen groot. Haar mond vertrekt terwijl ze naar de g’s en de s’en luistert van het gescheld en gesis. ‘De een is ouder dan de ander.’

‘Stop met afluisteren,’ zeg ik, maar niet luisteren is onmogelijk. De stemmen worden luider, woorden schieten als projectielen door de lucht. ‘Moet niet! Stop! Niet doen! Zou niet!’

‘Wat gebeurt dáár?’ vraagt mama, en ik geef haar mijn lege glas om die als een spion tegen de muur te houden.

‘Doe niet zo bijdehand,’ zegt ze, en dan: ‘Werk dat echt?’

Bij ons thuis maken we ook ruzie. Er is een tijd geweest, jaren geleden, dat mama en Bec elkaar constant aanvielen. Als een stelletje pitbulls stonden ze tegenover elkaar. Papa en Evan gingen meestal het huis uit, naar de olijfgaard, waar je de venijnige opmerkingen niet kon horen, maar ik bleef vaak op de veranda zitten omdat ik ze niet met z'n tweeën durfde te laten.

De ruzies namen af toen Bec achttien werd en het scheelde dat ze naar het oude huis naast ons verhuisde, dat ooit bedoeld was voor de landarbeiders. Ze is nu 22 en zwanger, en mama en zij zijn heel close. Ze zijn nog steeds allebei zo koppig als wat, maar ze hebben geleerd om om elkaar te lachen.

In kamer 2 wordt niet gelachen – de stemmen klinken dreigend. Er wordt gevloekt, vervolgens gaat er een deur dicht. Er klinkt geen klap omdat alle deuren een veer hebben en langzaam dichtvallen, met een zacht, onbevredigend *zzzoef*. Gehaaste voetstappen op de gang. Het hoofd van een vrouw flitst langs mijn raam. Ze is klein. De helft van haar hoofd komt net boven de rand uit. Ze heeft een

hoornen bril op en een bruine speld in haar donkerblonde haar. Haar rechterhand houdt ze in haar nek.

Mama, naast me, is net een stokstaartje. Haar focus gaat van de deur naar de muur en dan naar mij. Na twintig dagen in kamer 1 is ze vergeten dat mensen in de echte wereld kwaad worden, dat mensen ongeduldig zijn, zoals op school, waar de vlam al in de pan slaat als iemand in de rij in de kantine tegen iemand anders op botst. Ze weet niet meer wat een ego of woede is.

Mama wil opstaan en in actie komen: de vrouw achternalopen en thee voor haar inschenken, een cakeje aanbieden en een schouder om op uit te huielen.

‘Mam.’

‘Ja?’

‘Bewaar je peptalk maar voor morgen.’

‘Denk je?’

Wat ik denk is dat ze allebei behoefte hebben aan iets sterkers dan mama's goede raad. Sterke drank, waarschijnlijk. Vijf milligram diazepam, misschien.

Ik gooi de letters op het bord en leg SPION neer, maar mama trapt er niet in.

‘Hoe kan iemand nou zo ruziemaken? Op de oncologieafdeling? Het is vast...’

Alsof iemand een megafoon heeft gepakt, klinkt er opeens een keiharde stem door de wand.